

ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Саєнко М.С.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлені вимоги до педагогічного контролю, функції та види контролю як методу навчання, розглядається тестування як одна з форм контролю, його переваги і недоліки використання.

The article describes the requirements for pedagogical control, functions and types of control as a teaching method. Tests are considered as one of the forms of control, their advantages and disadvantages are analyzed.

Ключові слова: навчальний процес, вищий заклад освіти, педагогічний контроль, тестування, студент.

Навчання у вищому навчальному закладі – це важливий етап становлення особистості, на якому не лише здобуваються знання, вміння і навички в певній сфері діяльності, а й формується світогляд, відбувається всебічний розвиток молодшої людини. У цей час закладається «фундамент» формування майбутніх громадян нашої держави, відбувається виховання та навчання майбутніх спеціалістів.

Навчальний процес охоплює багато елементів та є складним об'єктом управління. До його складу входять цілі навчання, зміст дисципліни, форми, методи і засоби навчання, якими керуються викладачі з метою передачі знань та вмінь студентам, аби їх навчити. Але варто наголосити, що будь-який навчальний процес неможливий без застосування контролю результатів навчання.

У педагогіці до завдань вищого закладу освіти зараховують забезпечення здобуття студентами знань із певної галузі наук і підготовку їх до професійної діяльності та проведення наукових досліджень або творчої, мистецької діяльності як основи підготовки майбутніх фахівців та науково-технічного і культурного розвитку держави [2].

Кожен викладач у своїй діяльності віддає перевагу тим видам роботи, які він вважає найдоцільнішими в конкретній ситуації, організовує процес навчання таким чином, щоб максимально наблизитися до поставленої мети. Результатом такої роботи стає отримання студентами певного рівня знань і практичних навичок роботи. З метою визначення рівня засвоєння навчального матеріалу, встановлення відповідності між сформованими вміннями і навичками та тими, які були поставлені в завданнях навчання предмета, використовується контроль знань і вмінь. Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів є важливою складовою навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі.

У дидактиці вищої школи контролем (від фр. control) називають деякий педагогічний супровід, спостереження і перевірку успішності навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Педагогічний контроль – система перевірки результатів навчання і виховання студентів, він сприяє стимуляції навчання й активізації пізнавальної діяльності студентів. За багато років існування освіти були спроби виключити педагогічний контроль повністю або частково з навчального процесу, але це призводило до зниження якості навчання, рівня знань. Тому важливо правильно організувати процес навчання і грамотно використовувати кожен його елемент задля ефективності та результативності навчального процесу.

Функціонування системи педагогічного контролю потребує дотримання певних вимог у процесі навчання. Перш за все, маємо на увазі *об'єктивність* контролю, яка полягає в тому, що всі суб'єкти навчального процесу, здійснюючи контроль, мають діяти за єдиними попередньо визначеними критеріями. Контроль знань має бути *систематичним*, адже тільки за таких умов формуються такі якості особистості як організованість, дисциплінованість, наполегливість і спрямованість на шляху досягнення поставленої мети. Ще одна вимога – *індивідуальний та диференційований підхід* до оцінки знань. Він передбачає застосування таких дидактичних умов, за яких психологічна напруженість слабшає, враховуються особливості нервової системи студентів, їхнього характеру. Як результат, викладач має можливість якомога повніше, правильніше й об'єктивніше виявити й оцінити знання студентів. *Адекватність* контролю – це відповідність цілям навчання, тобто викладач має контролювати той матеріал, якому навчали студентів, і той його обсяг, який необхідно засвоїти. *Надійність* як функція контролю означає усталеність і близькість результатів під час проведення контролю різними викладачами.

Контроль як метод навчання виконує п'ять *функцій*: контролюючу (перевірляну), навчальну, виховну, розвивальну і методичну.

Провідна мета *контролюючої функції* – облік результатів навчання і встановлення зворотного зв'язку. Вона дає змогу визначити рівень знань, умінь і навичок того, хто навчається.

Навчальна функція забезпечує закріплення матеріалу, допомагає активізувати самоконтроль студентів.

Наявність системи контролю дисциплінує, організовує і спрямовує діяльність студентів, тому необхідно створювати умови для формування особистісних якостей студентів – працелюбства, наполегливості. Це забезпечує *виховна функція*, яка полягає в тому, що студентів необхідно привчати до систематичної навчальної роботи.

До того ж, педагогічно доцільний контроль сприяє розвитку пам'яті, уваги, логічного мислення, професійних здібностей, тобто виконує *розвивальну функцію*.

Підготовка викладача до кожного заняття вимагає коригування методичних розробок, тестових завдань із метою вдосконалення процесу навчання, тому ми можемо говорити про *методичну функцію* [2].

Забезпечення контролю знань та оцінювання результатів навчання сприяє пошуку об'єктивних методів контролю знань. Нині як інструмент для вимірювання рівня знань, за допомогою якого можна не тільки виявити якість навчання, а і оптимально управляти навчальним процесом, є тестування.

Термін «тестування», який походить від англійського слова testing – іспит, спроба, випробування, вперше використав Дж. Фішер для перевірки рівня знань, умінь та навичок учнів за допомогою оригінальних спеціальних книг (scale books), які з'явилися в 1864 р. у Великобританії [1].

Аналіз історичного розвитку тестології засвідчує, що ця галузь набула широкого розвитку в США й у розвинених країнах Західної Європи, де є великий досвід щодо розробки й практичного застосування тестів у різних сфе-

рах діяльності. Можна зробити висновок, що галузь педагогічної тестології пройшла тривалий історичний шлях у своєму розвитку. Сьогодні тестування в системі освіти України перебуває в стані постійного вдосконалення, такий метод контролю стає невід'ємною частиною навчального процесу. Тому можна впевнено стверджувати, що в майбутньому ця тенденція буде лише наростати.

Розглядаючи поняття тесту, мають на увазі завдання стандартного характеру, за результатами якого можна зробити висновок про знання, вміння, навички (здібності, професійну придатність, обдарованість тощо) того, кого випробовують.

За допомогою тестування можна виконувати різні *види контролю*: *вхідний контроль* використовують із метою визначення початкового рівня володіння знаннями суб'єктами навчання; *поточний контроль* використовують для визначення рівня засвоєння знань та вмінь на практичних заняттях; *рубіжний контроль* використовують для визначення рівня володіння знаннями наприкінці вивчення теми чи розділу; *підсумковий контроль* використовують наприкінці вивчення всього курсу дисципліни; *контроль залишкових знань* застосовують із метою визначення залишкових знань і вмінь через певний час після вивчення теми, розділу, курсу [2].

У процесі викладання дисципліни «Медична інформатика» колективом кафедри були розроблені й ефективно застосовуються тестові завдання для вхідного, поточного і підсумкового контролю знань студентів за допомогою програми MyTestX. Ця програма дає можливість створення і проведення комп'ютерного тестування, збору й аналізу результатів, виставлення оцінки за вказаною в тесті шкалою.

Про ефективність застосування тестового контролю в процесі навчання можна говорити, якщо дотримуватися певних вимог. Підкреслимо важливість проведення організаційного моменту перед написанням тестів. Студентам, знання яких будуть оцінюватися, важливо пояснити мету, алгоритм виконання, визначення часу на його виконання. Тестування, створене за допомогою програми MyTestX, містить тести, які мають одну чи кілька правильних відповідей. Обов'язок викладача – наголосити на цьому моменті, тому що хоча в завданнях і наголошується на можливості вибору однієї чи декількох правильних відповідей, але, як показує практика, досить часто студенти не звертають на це увагу й обирають не всі правильні відповіді, що призводить до зниження оцінки.

Після кожного тестування необхідно аналізувати його результати. Аналіз необхідний для того, щоб студент зміг перевірити, наскільки адекватно він оцінює свої знання, повірити у власні сили і скорегувати свою підготовку. Робота над помилковими відповідями, усвідомлення помилки, її причини, виявлення помилкової ланки в ланцюгу розумових дій значно знижують імовірність запам'ятовування помилкових знань, «витіснення» правильних відповідей. Таким чином викоринюється практика «вгадування» студентом правильного рішення поставленого в тесті завдання. Якщо тестування проводиться в письмовій формі, викладач не лише фіксує факт помилок і називає правильні відповіді, а й докладно пояснює студентам причини помилкових дій. У разі використання комп'ютерного тестування в програмі MyTestX є можливість проходження тесту в навчальному режимі, який дає можливість студентам у випадку вибору неправильної відповіді побачити свої помилки відразу ж після кожного запитання, проаналізувати їх та запам'ятати правильний варіант відповіді на питання.

Важливою умовою тестування як універсального педагогічного інструмента, є частота його проведення, яка залежить від дисципліни, її ролі та місця в навчальному плані, особливостей засвоєння знань. У процесі вивчення медичної інформатики є можливість застосування вхідного і поточного тестування на кожному практичному занятті. Систематичність тестування забезпечує зниження психологічної напруженості студентів. Проведення підсумкового контролю знань із використанням комп'ютерного тестування не викликає жодних проблем, оскільки студенти психологічно готові до такої форми контролю знань та мають навички роботи з програмою.

Як показує практика, тестування має багато переваг над іншими формами контролю знань. Кожне заняття з медичної інформатики передбачає проведення усного опитування знань, виконання практичних робіт, що займає багато часу. Саме тому постає питання швидкої, якісної та об'єктивної оцінки знань великої кількості студентів із мінімальним використанням часу. Саме це питання вирішує використання тестування в навчальній діяльності. Крім цього, за умови використання такої форми контролю, увага студентів зосереджується на осмисленні суті питання, а не на формуванні відповіді. Використання тестів можна застосовувати не лише для контролю знань викладачем на парі, а і для самоконтролю студентами.

Проте використання тестів не є ідеальною формою контролю, на жаль, вони мають свої недоліки, які необхідно враховувати. По-перше, є висока ймовірність випадкового вибору правильної відповіді, тому не можна керуватися лише результатами тестування. Варто обирати різні форми контролю, поєднувати результати тестування з усними відповідями, активність під час заняття, готовність студентів до нього, якість виконання практичних робіт. По-друге, більшість тестів, що використовуються для оцінювання, закритого типу, тобто оцінюється лише остаточний результат, а процес, який приводить до нього, не розкривається. По-третє, не враховується рівень розвитку особистості, відсутні можливості для формування і висловлювання власних суджень та думок студентів, тести не сприяють розвитку мови. Крім цього, перед викладачами постає трудомісткий процес – складання бази тестів належного характеру, які відповідали б усім вимогам, з коректними варіантами відповідей.

Необхідно пам'ятати, що тестування – це не лише зручна форма контролю, а й ефективна форма повторення, узагальнення і впорядкування вивченого. Правильне і розумне використання такого виду діяльності в процесі навчання не лише допомагає викладачам об'єктивно, з мінімальним використанням часу оцінити знання великої кількості студентів, а й дає їм можливість для самооцінки знань та сприяє розвитку особистості.

Список використаних джерел

1. Булах І.Є. Історія розвитку та сучасний стан педагогічної тестології / І.Є. Булах. – К. : ЦМК МОЗ України, 1994. – 21 с.
2. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи / З.Н. Курлянд. – К. : Знання, 2005. – 399 с.
3. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т.І. Туркот. – К. : Кондор, 2011. – 628 с.